



*Abordatge  
de l'abús  
sexual  
infantil en  
el lleure*

**La comunicació  
amb les famílies**



# *Introducció*

La comunicació amb les famílies és un element clau en l'educació i la protecció d'infants i de joves. Els tutors legals dels menors tenen dret a estar informats dels aspectes més rellevants del que passa en el si de l'activitat de lleure, per tal de prendre les decisions que considerin oportunes.

---

***La complexitat de l'abordatge de casos d'abús sexual infantil fa que la coordinació i la comunicació amb les famílies sigui essencial.***

---

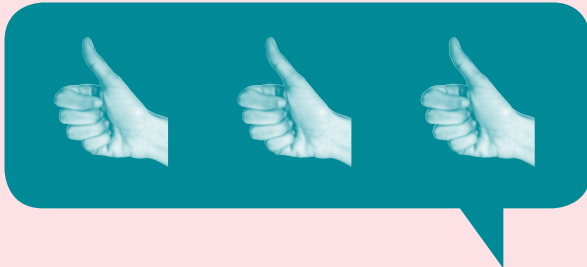
Les funcions d'aquest document són:

- Posar en relleu la importància d'incloure a les famílies en la prevenció i la intervenció de situacions d'abús sexual infantil.
- Donar eines per afrontar les possibles dificultats en la comunicació.
- Reflexionar sobre alguns eixos d'actuació que perme-  
tran fer-se càrrec de la situació amb més seguretat.

# Comunicar de manera preventiva

L'abús sexual infantil és un tabú social. Trencar aquesta barrera abans d'haver d'afrontar una situació concreta que cal resoldre facilitarà l'actuació amb les famílies. Per contra, si la primera comunicació de l'entitat sobre aquest tema amb les famílies és reactiva, és a dir, té lloc perquè ja s'ha produït un cas, és probable que es perdi la confiança, hi hagi malentesos i sorgeixin discrepàncies en l'actuació.

Així doncs, cal trobar espais al llarg del curs que permetin abordar aquesta temàtica amb les famílies de manera preventiva. Convé explicar la feina que estan fent els monitors i les monitores en matèria de protecció de la infància i el foment del bon tracte, posant especial èmfasi en l'abús sexual infantil. Trencar el silenci i destapar el tabú de l'abús de forma curosa i explicant els avenços que l'entitat està fent ajudarà a reforçar la confiança que dipositen les famílies en l'entitat



Entre els punts a tractar, es pot:

- **Explicar que l'equip de monitors i monitores s'ha llegit i ha signat el Protocol de prevenció d'abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure** perquè hi està d'acord.
- Parlar de la figura de la persona delegada de protecció de la federació.
- Informar que, si malauradament hi ha coneixement d'un cas d'abús sexual a l'entitat, s'actuarà coordinadament amb els agents de la xarxa de protecció.

Exposar tot això permetrà generar un marc en el qual quedi clar que s'abordaran les situacions d'abús sexual infantil des de la perspectiva de protecció de l'infant.

Es pot aprofitar el benentès per **preparar alguna activitat amb les famílies** perquè reflexionin sobre la sexualitat, la intimitat, els secrets... per tal d'impli-car-los en la protecció i en la detecció.

# A qui s'ha de comunicar?

La verbalització o sospita d'un cas d'abús sexual infantil **sempre s'haurà de comunicar a la família de l'infant o de l'adolescent afectat.** Depenent del cas, caldrà valorar si s'ha de comunicar o no a altres famílies de l'entitat.

## Quines famílies ho han de saber?

Seguint el criteri de discreció, **ho han de saber el mínim nombre de persones necessàries.** L'actuació ha de protegir l'infant i, alhora, garantir el dret a la intimitat. Així doncs, per valorar a qui comunicar-ho, cal partir d'aquestes tres situacions:



### Si la persona que ha comès l'abús és de fora l'entitat:

només s'ha de parlar amb la família de la víctima.



### Si la persona que ha comès l'abús és un menor de l'entitat:

s'ha de parlar amb les dues famílies, amb la família de qui ha comès l'abús i amb la de qui l'ha rebut, per separat.



### Si la persona que ha comès l'abús és de l'equip:

per decidir quines famílies ho han de saber i quina informació se'ls ha de traslladar és important esbrinar si només hi ha una víctima o, per contra, n'hi ha més. En cada situació, es valorarà quina és la manera més adient de protegir els menors, sobretot, aquells que han patit directament l'abús.

### **Exemple**

**Situació:** una noia del grup de 14 anys us explica que, una nit de festa, un monitor es va embolicar amb una amiga de la seva edat, també de l'entitat.

**Actuació:** el grup de monitors i monitores acorda fer fora aquell monitor i explicar què ha passat només a la família de la víctima.

**«Nosaltres abordarem el tema amb la màxima discreció per protegir i no estigmatitzar ningú. Us demanem, si us plau, que feu el mateix.»**

### **Exemple**

**Situació:** el penúltim dia dels campaments d'estiu, mentre el grup de 6 a 9 anys està fent una activitat sobre les parts íntimes del cos, un infant de 7 anys diu, rient i sense gaire consciència, que, durant els campaments de primavera, un intendent jugava a fer-los pessigolles a la zona dels genitals. Quan se li pregunta per aquests jocs, el nen no se'n recorda gaire, però parla de tocaments i diu que, a vegades, també els feia petons.

**Actuació:** el grup de monitors i monitores decideix, primer, parlar-ho amb la família de la víctima i, després, es convoca una reunió amb totes les famílies per traslladar-los la informació que els ha arribat i explicar-los que és important que tinguin una conversa amb els seus fills i filles per saber si hi ha hagut més víctimes i que el cas s'ha denunciat a les autoritats.



## Què s'ha de comunicar?

Tenir una reunió amb una família per parlar d'un tema relacionat amb l'abús sexual infantil sempre és incòmode. Si les decisions que pren l'equip coincideixen amb les que prendria la família, la tensió es rebaixa i millora la confiança. Per contra, si la família discrepa d'aquestes decisions, la tensió augmenta. **No és tasca de l'equip complaure la família. La tasca de l'equip és protegir l'infant.**

*«Nosaltres tenim la responsabilitat de protegir l'infant i per això activem el protocol.»*

S'ha de tenir clar per què s'està actuant i no delegar la responsabilitat en un tercer, ja sigui el protocol, el delegat de protecció o qualsevol altre agent extern a l'entitat. Fer-ho, només genera desconfiança i sensació d'inseguretat. S'ha de poder explicar, si cal, que es té el mandat legal d'actuar i de transmetre els motius pels quals l'equip està procedint de la forma que ho està fent. També es poden recordar les formacions que s'han fet al respecte per prendre aquestes decisions i que es va signar el protocol perquè estava alineat amb el codi ètic de l'entitat.

A l'hora de parlar amb la família, l'equip de monitors i monitores ha de ser curós amb el llenguatge que utilitza i amb què transmet. És impossible explicar què ha passat si no s'ha presenciat. S'ha de traslladar el relat de l'infant als seus responsables sense jutjar si aquella informació és certa o falsa, ja que no es té ni la formació ni l'autoritat per fer-ho.

L'abús sexual infantil comporta, entre altres coses, excedir-se dels límits. Per no seguir perpetuant la dinàmica de l'abús, convé tenir clar què s'haurà d'abordar en la comunicació amb les famílies que, de vegades, també tendeixen a traspasar aquests límits, ja sigui demanant més informació de la que es disposa, reclamant a l'equip que resolgui tots els seus dubtes o bé programant moltes reunions o trobades inacabables. És convenient, doncs, assumir que no es tenen totes les respostes als dubtes i establir línies clares que permetin contenir la situació.

---

***Una bona actuació no és la que fa feliç a tothom, sinó la que més protegeix el menor i en garanteix el benestar.***

---

De la mateixa manera que, a vegades, hem d'actuar en contra del que l'infant vol, en alguna ocasió també ho haurèm de fer en contra del que les famílies esperen.

# Com s'ha de comunicar



## Quan la persona que ha comès l'abús és de fora l'entitat:

- Es convocarà una reunió a tres bandes: família, infant i monitors i monitores.
- Sempre que sigui possible, serà l'infant qui traslladi a la seva família el que ha explicat als monitors. Si no pot, ho faran els monitors i monitores.
- Tot seguit, es detallarà què es farà amb aquesta informació i es transmetrà la importància de buscar ajuda en recursos especialitzats.

**«No es tracta de culpabilitzar ningú; es tracta d'educar en els límits perquè la conducta no es repeteixi.»**



## Quan la persona que ha comès l'abús és un menor de l'entitat:

- Es convocaran dues reunions per separat.
- En una hi haurà els monitors i monitores i la família de l'infant que ha perpetrat l'abús. Se li explicarà què ha fet i quines accions es prendran al respecte. Cal tenir en compte que, quan un infant menor de 14 anys perpetra un abús, potser ell també n'ha estat víctima i està reproduint una conducta apresada.
- L'altra reunió serà entre l'infant que ha patit l'abús sexual, la família del menor i els monitors i monitores. Sempre que sigui possible, serà l'infant qui traslladi a la seva família el que ha explicat als monitors. Si no pot, ho faran els monitors i monitores. Tot seguit, es detallarà què es farà amb aquesta informació i què pot fer la família.

---

***Una persona menor d'edat que perpetra un abús sexual necessita ajuda per evitar que la conducta es torni a repetir i per entendre què l'ha portat a exercir aquest tipus de poder.***

---



### Quan la persona que ha comès l'abús és de l'equip de monitors:

- Es començarà valorant si hi ha una sola víctima o pot haver-n'hi més.
- En el cas que només hi hagi una víctima, es traslladarà el relat a la família i es considerarà si cal que les altres famílies ho sàpiguen, ja que s'haurà d'apartar el monitor del contacte amb menors fins que s'aclareixi la situació.
- Si s'acaba comunicant a la resta de famílies, s'ha de preservar l'anonimat de la víctima i, alhora, la presumpció d'innocència de qui se suposa que ha comès l'abús. En aquesta comunicació general i amb voluntat de transparència, és millor no explicar els fets concrets ni el relat, sinó que un monitor o una monitora ha incomplert el codi ètic de l'entitat i que, per tal d'educar en la importància dels límits, se l'ha fet fora.
- Si se sospita o se sap que hi ha hagut més d'una víctima, probablement s'haurà de parlar amb totes les famílies. S'explicarà el relat construït per l'entitat sobre l'abús, els passos que s'estan seguint i que s'està col·laborant amb les autoritats.

---

**Les reunions amb famílies no són un espai de debat sinó informatiu. Monitors i monitores informen de la situació i expliquen què faran al respecte.**

---

### Exemple

**Situació:** durant una activitat sobre la sexualitat en uns campaments, una noia de 12 anys explica que el seu cosí de 16 l'ha obligat a fer coses. El cosí participa en la mateixa entitat, en una unitat més gran. A la tornada dels campaments, es parla amb la família de la víctima i se li explica el que la seva filla els ha transmès. La família es queda perplexa i la mare demana a monitors i monitores que no facin res, que parlarà ella amb la seva germana, mare del cosí, per solucionar-ho.

**Actuació:** tot i que la mare de la víctima no vol que es faci res, l'equip de monitors i monitores li diran que tenen l'obligació d'actuar i de notificar-ho a les autoritats. Malgrat que entenen que no li vulguin cap mal al fill de la seva germana, també són conscients que s'han traspassat uns límits i que s'ha de protegir a la víctima, que no notificar-ho seria desentendre's del seu patiment i desatendre les causes que han portat el cosí a actuar d'aquesta manera. Quan es parla amb la germana de la mare, ho nega tot i diu que és impossible que el seu fill hagi fet una cosa així. Tot i que s'enfada molt, l'equip de monitors li diu que cal activar el protocol i que així es farà.



# Quan s'ha de comunicar?

Per valorar quan convé parlar amb la família s'ha de valorar la urgència de cada cas i separar els urgents dels no urgents.

Abans d'actuar davant de la verbalització d'un abús sexual a un infant, hem d'aturar-nos a respirar i pensar per assegurar-nos que la nostra intervenció no és fruit d'un impuls sinó de la reflexió. **Qualsevol cas pot esperar una hora o dues, temps que servirà per calmar-se i decidir què fer.**

## Com es pot valorar si ens trobem davant d'un cas urgent?

- El primer que cal fer és pensar en la **situació de l'infant en relació amb la persona abusadora**: si hi conviu o és del cercle familiar íntim, s'ha d'actuar amb més urgència que si no ho és.
- També és important saber quan va ser la **última vegada que es va produir l'abús**. Si han passat menys de 72 hores i hi poden haver marques físiques, es portarà l'infant a l'hospital perquè se li faci un reconeixement mèdic.

El moment per comunicar-ho a les famílies es decidirà en funció de la casuística de cada cas, però sempre tenint en compte que **el temps entre la verbalització i aquesta comunicació no es pot allargar gaire.**

Per decidir quan és comuna s'han de tenir en compte **dues variables**:

### En funció de si s'ha d'anar a l'hospital o no:

- Si l'infant ha d'anar a l'hospital, allà activaran el protocol intern. Coordinar-se amb l'actuació de l'hospital permet no enviar informacions creuades a la família.
- Si l'infant no ha d'anar a l'hospital, és recomanable comunicar-ho primer a la família abans d'activar el protocol. La seva resposta davant la comunicació pot ser informació rellevant a l'hora d'activar-lo i de parlar amb la xarxa de protecció al menor.



**En funció de qui és la persona que abusa:**



**Si la persona que ha comès l'abús és de fora l'entitat:** Es buscarà un moment adient, el més pròxim a la verbalització possible, per tal de comunicar-ho a la família.



**Si la persona que ha comès l'abús és un menor de l'entitat:** Se li comunicarà primer a la família de la persona que ha comès l'abús. Això ens permetrà valorar la seva reacció: per exemple, si ho nega o si hi treu importància. La informació que obtenim d'aquesta primera comunicació es pot traslladar quan s'activi el protocol i, a més a més, pot aportar-nos noves dades que caldrà traslladar en la reunió amb la família de la persona afectada.



**Si la persona que ha comès l'abús és un monitor de l'entitat:** Es buscarà un moment adient el més pròxim a la verbalització possible. Després de parlar amb la família de la persona afectada i, si el cas ho requereix, es convocarà una reunió per parlar amb la resta de les famílies.

**Exemple**

**Situació:** *durant una excursió, el matí del diumenge, una nena d'11 anys comença a dir que no vol tornar a casa seva, que si pot anar a viure amb els monitors i les monitores. Quan se li pregunta per què no hi vol tornar, explica que fa poc que la parella de la mare viu amb ells i, des d'aleshores, no descansa bé perquè a vegades es fica al seu llit i la molesta. La nena explica que ja ho ha dit a la seva mare però que ella no se la creu.*

**Actuació:** *l'equip de monitors i monitores decideix que ho parlaran amb la mare quan arribin de l'excursió. La mare els diu que ja ho sabia, però que la nena s'ho inventa perquè és molt mentidera i vol cridar l'atenció. Es decideix, i així s'informa a la mare, que s'activarà el protocol i que es comunicarà a la DGAIA i a fiscalia de menors per tal de protegir a la nena.*

## *On s'ha de comunicar?*

Quan s'hagi de parlar amb les famílies, es buscarà un espai tranquil, apartat, silencios i en el qual no hi hagi interrupcions. Ha de ser un espai privat on puguin aflorar sentiments i emocions. En cap cas, es parlarà amb la família al carrer, en presència d'altres famílies o davant d'altres infants.

***«Quan parlem amb les famílies ens col·locarem en la posició de guardadors, d'aquells que tenen la guarda, de qui busca la protecció del menor.»***



## *Qui ho ha de comunicar?*

Decidir qui ho comunica a la família, tant de qui rep l'abús com de qui el comet, no sempre és fàcil. És una situació emocionalment intensa que requereix d'un posat que tranquil·litzi les famílies.

Es considera positiu que siguin els monitors i les monitores responsables de l'infant qui parlin amb les famílies. Si és una situació que els sobrepassa o bé no hi ha prou confiança amb la família, també hi podrà assistir algun membre de coordinació de l'entitat. No obstant això, s'ha de tenir cura de no infantil·litzar els i les responsables de l'infant.

La situació és similar quan s'hagi de comunicar a la resta de famílies: en el cas de demanar ajuda a la federació a la qual pertany l'entitat, si hi assisteix algun membre, aquest no hauria de caure en actituds paternalistes que desresponsabilitzin l'actuació de l'equip. Aquestes dinàmiques només perjudiquen la confiança que les famílies hi dipositen.

Tenint en compte que una verbalització d'aquest tipus té un impacte en l'esfera de confiança, una actuació clara, contundent i que impliqui l'assumpció de responsabilitat de les accions que es duen a terme permetrà reparar el vincle malmès.

**Autoria:**

Lluís Escala

**Coordinació i revisió:**

Natàlia Fernández

**Assessorament:**

Pilar Polo i Marina Bartolomé

**Edició i revisió ortogràfica:**

Naono SL

**Disseny:**

Pau Santanach



Generalitat de Catalunya  
Departament de Drets Socials  
**Direcció General de Joventut**

Financiat amb càrrec als crèdits rebuts del Ministerio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes e Igualdad, a través de la Secretaria de Estado de Igualdad:



MINISTERIO  
DE LA PRESIDENCIA, RELACIONES CON LAS CORTES  
E IGUALDAD



**Pacto a Estado**  
contra la cultura de género

**Elaborat per:**

FUNDACIÓ

**VICKI  
BERNADET**



Aquesta guia té una llicència:

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada

4.0 Internacional

(CC BY-NC-ND 4.0)